המדיר פרק שביעי כתובות

נז א ב מיי' פ"ו מהל' זכיה הל' יח יט טוש"ע אה"ע סי' נ סעי' ח:

נח ג מיי' פ"כ מהל' מכירה הל"ו ופ"ו מהל' שחיטה הל' יג סמג עשין סג ופב טוש"ע יו"ד סי' מח סעי' ח וטוש"ע חו"מ סי' רכד סעי' ב:

נט ד מיי' פ"כ מהל' מכירה הל' יד טוש"ע חו"מ סי' רכד סעי' ח:

תוספות רי"ד

מי דמי התם אב מביא ראיה דמפיק הכא בעל החמור מייתי ראיה ומוקים אלא כלה בבית חמיה ואכתי מי דמי התם בעל מייתי ראיה ומרע ליה הכא בעל החמור מייתי ראיה ומוקים אלא אר"נ כלה בבית אביה ולקדושין. המורה סובר דפליגי ר"ג ור"י בהא מילתא דלבעל החמור איכא חזקה דגופא דאוקי חמרא אחזקתה ותי הוה בשעת משיכה ולבעל הפרה איכא חזקה דממונא. ור"י א"ש על בעל החמור להביא ראיה כר"י ס"ל ופי' רישא דמתני' סייעי' שמטיל הבאת ראיה על האב אע"פ שחזקת הגוף אצלו וכו"א ואי"כ ר"י הוא. וכסיפא נמי פליג להטיל ראיה על האב ואע"פ שלא נולד ס' ברשותו והיא קשה היכי מוקמינן סוגיא דשמעתא דשמואל כו"א ומר' יהושע מייתי סייעתא והא שמואל אמר בפ"ק הל' כר"א אר"נ וכמסקנא מוקמינן דלא אמרה שמואל להא הכי. וקשה לי לפירושו טובא דהא דר"י א"ש בפ"ק ס"ל כר"ג והכא ס"ל כר"י ולא אשכחן דהדר איהו במסקנא אלא רמי כר יחזקאל פליג עלויה ואמר לא תציתו ליה אבל איהו לא הדר ביה ואכתי ק' דידיה אדידיה ותו דלא שייכא פלוגתא דר"ג הכא כלל אלא מודה לר"י בהא דאוקי ממונא בחזקת מריה ולא אזיל בתר חזקה דגופא אלא המע"ה דהכי אמרי' בפ"ק כדרמנן דר"ג אדר"ג מאלמנות עיסה אלא אמר רבה דר"ג אדר"ג לא ק' התם ברי הכא שמא ואמר הילכך לר"ג (ליתן) [אלים] ליה ברי דאפי' בחד ספיקא מכשר קיל ליה שמא דאפילו בספק ספיקא פוסל אלמא בטענות שמא לא אזיל ר"ג בתר חזקה דגופא אלא בדאיכא טענת ברי ואע"ג דלא קיימא באפה חזקה דממונא דקאי באפה ובעל חמור לא טעין טענות ברי דמאי ידע אימת מת חמרא ומודה ר"ג דלא אזיל בתר חזקה דגופא אלא המע"ה ומילתא דרב ושמואל אליבא דב"ע איתא וכן בדין זה וכן בדין מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות לא פליגי ר"ג ור"י דבין דלא טעין ולא טענינן ליה שמא לא אזלינן בתר חזקה דגופא אלא בתר חזקה דממונא והמע"ה וכן נראה פתרון שיטה זו. אר"י א"ש המחליף וכו'. פי' לא מכעי' אם לא תפש בעל המחמר אח הפרה כגון שמכר לו חמורו במנה ומפני שלא היה בפניו שימשכנו הלוקח תפש לו קנין בכ"מ שהוא והוא יתחייב ליתן לו המנה. נמצא החמור מת ואין ידוע אם קודם תפישת הקנין מת ואין הלוקח חייב לו המנה לבעל החמור או לאחריו מת וברשות הלוקח מת וחייב לתת לו המנה דאמרי' המע"ה דלא אזלינן בתר חזקה דגופא היכא דטעין שמא אלא אפילו הכא דבעל חמור תפיש בפרה דעומד ובעל הפרה בא להוציא מבעל החמור. והדין היה שבעל הפרה יביא ראיה שהוא המוציא מחבירו אפ"ה אתא שמואל לאשמועינן שעל בעל החמור להביא ראיה שאימת אנו אומרים המע"ה כשאדם מוחזק בדבר והכל יודעין בבירור שהוא מוחזק בה ואחר בא ועורער עליו להוציאו מידו שם אנו אומרים המע"ה. אבל הכא שבעל החמור אינו מוחזק בפרה בודאי אלא מהחילת חזקתו בפרה בספק היתה וכיון שהיתה בספק ולא נתברהה חזקתו אינו יכול להחזיק בה עד שיביא ראיה שחי היה חמורו בשעת משיכת הפרה ז) ודין הוא שאני אומר שאע"פ שהוא מפיק במה שהוא ידוע שהיה משל חבירו שאלו להביא שנאו התנא במתני' דכלה ובעי הי כלה אי לימא כלה בבית אביה לא דמי דהתם מייתי ראיה ומפיק דאת אמרת אע"ג דתפיש צריך להביא ראיה להחזיקו בידו. א"ר אבהו כלה בבית חמיה דאע"ג דבעל תפוס ועומד צריך להביא ראיה שעד שלא תתארס היה בה מומין הללו והיה מקחו מקח טעות ואי לא מייתי ראיה מפקינן מיניה והכי נמי בעל חמור ואקשי' ואכתי לא דמי דהתם דין הוא שיביא בעל ראיה ואע"פ שהוא

מוס עתה כן היה קודם כניסה אכתי איכא למימר דמשנתארסה נולד בה מום והילכך אין לה כתובה דכולי האי לא אמרינן דקודם לירושין דהיינו קודם ב' רשויות היה בה מום ע"י מה שאנו מוצאין עתה אבל בבית אביה אימר קודם לכניסת רשות זה היה כמו שהוא עתה ואין נראה לדוקא משום חומרא דקדושין הוא דאמר כל העומדות בשעת מציאתן וע"ק דאמר שמואל בפ' בתרא דקדושין (דף עט.) קדשה אביה בדרך וקדשה עצמה בעיר והרי היא בוגרת לפנינו מוקמין לקדושי שניהן ולא אמרינן כמו שהיא בוגרת עתה כן היתה קודם קדושין ואיכא למימר דהתם משום חומרא דאמת אים דהא מייתי עלה פלוגתא דרבי יעקב ורבי נתן דגבי ממון ונראה לריב"ל דדוקא הכא שמחזיק עצמו מסופק בפרה ואין לו שום טענה ברורה והויא חזקתו כמאן דליתא הוא לאזלינן בתר חזקה דמרה קמא ודמי לתקפו כהן (ב"מ דף ו:) דמוציאין מידו אבל במכר שור לחברו ונמצא נגחן כיון דגברא זכין להכי ולהכי יש לו לטעון למחזיק לשחיטה מכרתיו לך ואם אינתא דלריליא קבעית ליה הוה לך לפרושי וכיון דיש לו טענה ודאית אהני ליה חזקתו וכן בהיא דכור בשלשים שלה בשלע אני מוכר לך יש לו לטעון לך אמרת שתי הלשונות שבאיזו שאתה לתפוס וכיון שהוא מוחזק אין להוציא ממון מחזקתו כיון שיש לו טענה ולפ"ז לא מ"ש פי' הקונטרס דבסמוך כמו שאפרש: **כלה בבית אביה ולקדושין.** מה שפ"ה דס"ל כמ"ד תנרא מי ששנה זו לא שנה זו לא נהירא דהיכי מוקי לה כלה בבית אביה ולקדושין דהיינו כרבי יהושע אימור דלא"ר יהושע לא מהניא חזקת הגוף ה"מ לאפוקי ממונא לאוקמי ממונא מי אמר ועוד מקשה ר"ת לדעיל מוכחינן דאזיל ר' יהושע בתר חזקת גופא היכא דליכא חזקת ממונא וכל שכן הכא דחזקת ממונא מסייע לחזקת הגוף דאזיל ר' יהושע בתרה ועוד דהא שמואל גופיה פסיק בפ"ק (דף יג:) הלכה כר"ג ועוד מאי פריך מהניא דמתני בעובי בית הכוסות לימא דהניא כר"ג ואיתו כר' יהושע ונראה לפרש דשמואל כרב אשי וליף השתא מכלה בבית אביה ולקדושין דכי היכי דהתם אע"ג דאב מוחזק צריך להביא ראיה דחזקת הגוף דידה לא מהני אב"ג הכא על בעל החמור להביא ראיה אע"פ שהוא מוחזק דחזקת החמור לא מהני לגבי דידיה והשתא לא מפליג מידי בין שנולד ספק ברשותו ללא נולד ברשותו אבל כרבא דאמר כאן נמצאו כאן היו ליכא לאוקמא דשאני התם דאיתרע חזקת רשות האב אבל הכא לא איתרע חזקת רשות בעל החמור אלא אדרבה איתרע רשות בעל הפרה: **כל** שנולד ספק **ברשותו עליו להביא ראיה.** ואוקי לכלה דמתני' כרבא ואפילו הוא מוחזק אותו שנולד ברשותו עליו להביא ראיה כדפריך מהניא דמתני דלייתי טבח ראיה אע"ג דלא יהיב דמי והוא מוחזק וא"ת דפריך בהשואל (ב"מ דף ק.) גבי מחליף פרה בחמור וולדה וניחזי ברשותא דמאן קיימא ומיהו אידך המע"ה משמע דאי הוי ברשות ז) בעל החמור על בעל הפרה להביא ראיה ואמאי והלא (ח) נולד ספק ברשותו ז) ואחר שמשך בעל הפרה את החמור נודע שולדה הפרה וצריך לחלק בין ספק שנולד לגריעותא כי התם לספק שנולד לגריעותא כי הכא: **ותנא תונא בלה.** היינו כלה בבית חמיה דכי היכי דמוקמינן לה בחזקת שלימה והשתא הוא דאתתא מוס אע"פ שמוחזק הכא נמי אוקי החמור בחזקת שהיא קיימת והשתא היא מתה:

אבל

מי דמי התם. דין הוא שצריך להביא ראיה שהרי הוא המוציא מחבירו הלכך מייתי ראיה ומפיק ממונא ומשם אתה בא ללמוד את זה שמוחזק בפרה זו ועומד ואתה אומר נייתי ראיה ונוקים ממון שבידו: **כלה בבית חמיה.** סיפא דמתני' ז) דקתני על הבעל להביא ראיה דר"ג אמרה ופליג עמי בריש פרק אפילו נמצאו בבית אביה דלא נולד ספק ברשותו נמי על הבעל להביא ראיה להפקיע כח כתובתה וראיה זו לא להוציא היא אלא להחזיק וצריך להביאה ואף זה כ"ש שיביא ראיה להחזיק שהרי בשל אחרים בא להחזיק: **ואכתי לא דמי התם.** דין הוא שיעמוד לראיה משום דחזקת הגוף מייפה כח האב וי"ל העמידנו על חזקתו הלכך בעל מייתי ראיה שעד שלא תתארס היו בה ומרע לה להניא חזקה: הכי גרס' **הכא בעל החמור מייתי ראיה ואוקי חזקה בידיה.** אף חזקת הגוף מייפה את כחו שכשתאמר העמד את החמור בשעת משיכה על חזקתו הקודמת בחזקת מי תעמידנו וברשות בעל הפרה מת ולמה אתה מעכיבו ראיה: **א"ר נחמן בר יצחק כלה בבית אביה ולקדושין.** ריפא דתמני' סייעתיה דמטיל הבאת ראיה על האב אע"פ שחזקת גוף אצלו וכר"א דתמר ה) רבי יהושע היא ובסיפא נמי פליג [להטיל ראיה על אב] ואע"פ שלא נולד ספק ברשותו. ודקשיא לך הניא ראיה להוציא היא הראיה בריכה לו אף לעבד לו הקדושין שבידו שאם לא יביא ראיה יחזיר חזו להחזיק היא בידו: **ולא דימא.** הא דתמינא שהראיה בריכה אף לעבד לו הקדושין שבידו: **אליבא דאמר דאמר קדושין לאו לטיבועין ניתנו.** סתם קדושין לאו לטיבועין ניתנו שאם מת החתן הקדושין חוזרין הלכך הכא כי הוו קדושין ספק אין כאן יפה בהן ובריכה להניא ראיה והך פלוגתא בב"ב. ואי קשיא היכי מוקמינן סוגיא דשמעתא דשמואל כר' אלעזר ומדר' יהושע מייתי סייעתא הא שמואל הלכה כר"ג אמר בפ"ק (לעיל יב:) אה"ק ומסקנא מוקמינן דלא אמר שמואל הכי. וא"ת מי מזקיקי להעמיד סוגיא זו בלשון זה נוקמה כרבא ורב אשי אי אפשר לומר דקשיא לרבא ורב אשי מתני' דוזקא קתני ריפא על האב וסיפא על הבעל שהספק נולד ברשותן ואילו שמואל על מי שלא נולד הספק ברשותו הצריך לנקט ראיה: **בעובי בית הכוסות.** מקום יש בראש הכרס שמוך להמסק קרוי בית הכוסות שהוא כעין כוס ויש בו סביב שפתו עובי שני כפלים כפולים ודבוקים ובלע"ז רדובוליי"ן. ונמצא מחט מחובה באותו עובי ומתוך עוביו אפשר לה שלא נקבתה כולו: **מלא אחד.** אין המחט נראה אלא מצפיים: **כשרה.** אמין זה נקב: **שהוא לפני שחיטה.** וטריפה: **שהוא לאחר שחיטה.** וכשירה: **שלשה ימים קודם שחיטה.** ואם נקחה טבח זה בתוך שלשה ימים מקח טעות הוא ויחזיר לו בעליה הדמים שמכר לו טריפה: **לא הוגלד פי המכה.** זה אומר על שלא לקחתי ניקב וזה אומר משמכרתי: **המוליא מחבירו כו'.** ואי יהיב הטבח דמי נמצא הוא המוליא ועליו הראיה ואי לא אשכח ראיה יחזיק זה במעותיו מספק והרי בבהמתו נמצא ריעותא דומיא דחמור דשמואל: **ואמאי.** אי משמואל לייתי בעל בהמה ראיה להעמיד המעות בידו דומיא דבעל החמור: **דלא יהיב טבח דמי.** הא דקתני המוליא מחבירו בבעל בהמה קאמר וכגון דאיהו קא תבע: **מאי פסקא.** בתמיה. מאי קאמרת אי סבירא ליה לתנא דלעולם ראיה על בעל בהמה היא בין הוא המוליא ובין הוא המעמיד איהך הוא שזה המוליא מחבירו בבעל בהמה וקוראו לבעל בהמה לעולם המוליא מחבירו וכי פסק בה דבר קצוב שלעולם מוכרים בהמות בתמות והוא המוליא: **יהודה אמר.** רב יהודה ורמי שייסה בני (רב) יחזקאל הוו: **כל שנולד ספק ברשותו.** על בעל הפרה להביא ראיה שאם תמות החמור קודם משיכה הוא לא ספק ברשותו נולד מת עד לאחר משיכת פרה: **ותנא תונא כלה.** וסבירא ליה לשמואל דכולה מתני' חד תנא הוא וכדתרלה רבא לעיל וריפא סיפיעתא שמי שנמצא הסימפון ברשותו עליו להביא ראיה עודה בבית אביה על האב להביא ראיה ונכנסה לחופה שהיא ברשות הבעל על הבעל להביא ראיה ואפילו הוא דר בבית חמיו ברשותו היא: **ספיקא ברשות טבח אתייליד.** שלא נמצא הטרפות עד שנאתה לידו: **דיהיב טבח דמי.** ואפי' לא יהיב נמי הראיה עליו היא שלא מסתמא תנא לטבח המוליא מחבירו קרי ליה:

נכפה

אשי דכלהו מודו דאב צריך להביא ראיה וכיון דאב צריך להביא ראיה לר"ש במה שרוצה להוציא ל"ש במה שרוצה להוציא ל"ש כמה שתפש מחבירו ה"נ בבעל חמור כיון דעליו להביא ראיה אפי' לר"ג כדפרישית ה"נ ל"ש להוציא אם מכר לו בקנין ונתחייב לו המנה ול"ש במה שתפש עליו להביא ראיה ולהחזיקו בידו דל"ש להחזיק דבר הידוע לחבירו ל"ש להוציא מחבירו דין א' להן להביא ראיה: ואוהבינן ליה מאי דתניא מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד א' כשרה מב' צדדים טרפה. פי' מקום יש בראש הכרס סמוך ל־המסק ונקרא בית הכוסות מפני שנעשה כענין כוסות ובלע"ז רדובלין ונמצא מחט תחובה באותו העובי ומתוך עביו אפשר לה שלא נקבתו כולו אם היתה מצד א' שאין המחט נראה אלא מבפנים כשרה שצד החיצון מיגין אבל אם ניקבה שני הצדדים טרפה. נמצא עליה קורט דם בידוע שהוא לפני שחיטה לא נמצא עליה קורט דם בידוע שלאחר שחיטה הוא. הוגלד ד' המכה בידוע שהוא ג' ימים קודם השחיטה לא הוגלד פי המכה המע"ה פי' אם נמצא שם גלד בדור לגו שהטריפה ג' ימים לפני שחיטה לכל הפחות שאין גלד פחות מג' ימים ואם מכרה לו בתוך ג' ימים המקח טעות ואם

מי דמי התם אביה מי דמי התם מייתי אב ראיה ומפיק הכא מייתי בעל החמור ראיה ומוקים א"ר אבא כלה בבית חמיה ואכתי לא דמי התם בעל מייתי ראיה ומרע ליה לחזקיה דאב הכא בעל החמור מייתי ראיה ומוקים חזקיה בידיה אמר רב נחמן בר יצחק כלה בבית אביה ולקדושין ולא תימא [6]אליבא דמ"ד קדושין לאו [7]לטיבועין ניתנו אלא אפילו למ"ד [8]קדושין לטיבועין ניתנו הני מילי קידושי ודאי [9]אבל קידושי טעות אי מייתי ראיה אין אי לא לא מיתיבי [10]מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד כשרה משני צדדין טריפה נמצא עליה קורט דם בידוע שהוא לפני שחיטה לא נמצא עליה קורט דם בידוע שהוא לאחר שחיטה הוגלד פי המכה בידוע ששלשה ימים קודם שחיטה לא הוגלד פי המכה המוציא מחבירו עליו הראיה ואי יהיב טבח דמי בעי לאיתויי ראיה ומפיק ואמאי בעל בהמה לייתי ראיה ונוקים בדלא יהיב טבחא דמי מאי פסקא *אלא כי אתא רמי בר יחזקאל אמר לא תצייתינהו להני כללי דכייל יהודה אחי משמיה דשמואל הכי אמר שמואל [11]כל שנולד ספק ברשותו עליו הראיה ותנא תונא כלה מיתיבי מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות כו' ואי דלא יהיב טבח דמי בעל בהמה בעי לאיתויי ראיה ומפיק ואמאי ספיקא ברשות טבח איתייליד דיהיב טבח דמי ומאי פסקא סתמא דמילתא כמה דלא יהיב אינש זוזי לא יהיב אינש חיותא: וחכמים אומרים בד"א במומין שבסתר: אמר רב נחמן

ונכפה

מסורת הש"ס

ו) כ"ב קמה., ב) פי' ענין טביעה ומכדון, ג) מולין נ: ע"ש, ד) [לעיל עה.], ה) [לעיל עה.], ו) [ל"ל בעל הפרה על בעל החמור להניא ראיה], ז) [ל"ל דאמר].

גליון הש"ס

גמ' אלא כי אתא רמי בר יחזקאל. לעיל כא ע"ל ותף ס ע"ל ומולין מד ע"ל:

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה כל וכו' דאי הוי ברשות בעל החמור על בעל הפרה להניא ראיה ואמאי יהבלו לא נולד ספק ברשותו דאחר בע"ל:

לעזי רש"י

רדובוליי"ן (דובלי"ן). קפל בקיבה השניה של מעלי גירה.

מוסף רש"י

בידוע שלפני שחיטה. וטלפה (מולין (א.)). הוגלד פי המכה. קרוסט"ל, בידוע ששלשה ימים קודם שחיטה. ואם לקחה טבח זה בתוך שלשה ימים הוי מקח טעות וצריך המוכר להחזיר לו מעותיו (שם). לא הוגלד פי המכה. איכא לספוקי אי קודם מקח הוי אם לאחר מקח הוי, ועל הטבח להניא ראיה שהוא מוציא מחבירו דמסתמא כל כמה דלא יהיב זוזי לא יהבי ליה חיותא ועליו להניא ראיה שקודם מקח הוה, דמספיקא לא מפקינן ממונא ממחקיה (שם).

תוספות רי"ד (המשך)

מוחזק בממונא חזקה ודאית משום דאיכא לאשה חזקה דגופא וטוענת טענת ודאי ומשום דאזל' בתר חזקה דגופא מצרכי' לבעל לבהיא ראיה אבל הכא חזקת הגוף של בעל החמור הוא ראי בתר חזקה דגופיה הוה בעי' למיזל לא מביא השתא דהוא תפוס אלא [אפילו] אם לא היה תפוש כגון שנתחייב לו הלוקח מנה כדפרשתי לעיל היה מצרכי' ראיה ללוקח ואי לא מייתי ראיה הוה מפקינא מיניה דלוקחים ייהבינן ליה לבעל החמור אלא לא אזלינן בתר חזקה דגופא משום דטעין טענת שמא והלכך על בעל החמור להביא ראיה ולהחזיק מה שתפוש בידו ואתא ר"נ ב"י ואמר כלה בבית אביה ולקדושין (רישא) פי' לעולם מרישא מתני' מסתייע ב) ולא מדמצריך ליה ראיה להחזיקו הקידושין בידו שאע"פ שהוא תפוש בהן כיון שהקדושין הללו היו יודעים לבעל מקודם לכן עליו להביא ראיה דכיון שעל האב להביא ראיה להחזיק הקדושין בידו ה"נ כיון שעל בעל החמור להביא ראיה להוציא מנה מלוקח אילו הי' בענין שכתבתי ואין חזקת הגוף מועלת לו כלום משום דטעין טענת שמא כדפרשינן ה"נ בפרה אע"פ שתפוש בה כיון שהדבר ידוע כי של חבירו היתה עליו להביא ראיה ולהחזיקה בידה ומה שמסתייע מכלה דרישא אתא בין לר"א בין לרבה בין לרב מוחזק בממונא חזקה ודאית משום דאיכא לאשה חזקה דגופא וטוענת טענת ודאי ומשום דאזל' בתר חזקה דגופא מצרכי' לבעל לבהיא ראיה אבל הכא חזקת הגוף של בעל החמור הוא ראי בתר חזקה דגופיה הוה בעי' למיזל לא מביא השתא דהוא תפוס אלא [אפילו] אם לא היה תפוש כגון שנתחייב לו הלוקח מנה כדפרשתי לעיל היה מצרכי' ראיה ללוקח ואי לא מייתי ראיה הוה מפקינא מיניה דלוקחים ייהבינן ליה לבעל החמור אלא לא אזלינן בתר חזקה דגופא משום דטעין טענת שמא והלכך על בעל החמור להביא ראיה ולהחזיק מה שתפוש בידו ואתא ר"נ ב"י ואמר כלה בבית אביה ולקדושין (רישא) פי' לעולם מרישא מתני' מסתייע ב) ולא מדמצריך ליה ראיה להחזיקו הקידושין בידו שאע"פ שהוא תפוש בהן כיון שהקדושין הללו היו יודעים לבעל מקודם לכן עליו להביא ראיה דכיון שעל האב להביא ראיה להחזיק הקדושין בידו ה"נ כיון שעל בעל החמור להביא ראיה להוציא מנה מלוקח אילו הי' בענין שכתבתי ואין חזקת הגוף מועלת לו כלום משום דטעין טענת שמא כדפרשינן ה"נ בפרה אע"פ שתפוש בה כיון שהדבר ידוע כי של חבירו היתה עליו להביא ראיה ולהחזיקה בידה ומה שמסתייע מכלה דרישא אתא בין לר"א בין לרבה בין לרב

ו) נלעה לל"ל ודין זה שאני אומר שאע"פ שהוא תפוס נמה שהוא ידוע שהיה משל חבירו עליו להניא ראיה שאלו התנא ל"ל ולא מייתי ראיה מכתובה אלא מדמלרין.

המדיר פרק שביעי כתובות עז.

נכפה. חולי שממנו נופל לארץ ויש לו זמן לבא: **כמומין שנכסר דמי.** לפי שנזהרת ביום זמנה מלגלות בין הבריות: **מתני' מומין גדולים.** מפרש בגמרא: **גמ' גולדו.** משנאמר: **ומי אמר ר' יוחנן סבי.** דהלכה כרבן שמעון בהא לחודא והא בכל מקום שנה קאמר: **ערב וידן וראיה אחרונה.** ערב כגון פסוט[ב]. לילן במי שאחזו קורדיקוס[ג]. ראיה אחרונה בנהרדעי בפרק זה בורר[ד]) ובשמי ראיות נחלק הלכה כמותו בראשונה ולא באחרונה אמרו לו הבא ראיה אמר אין לי ראיה כו': **מתני' בעל פוליפוס.** מפרש בגמ': **המקמץ והמלרף נחשת.** מפרש בגמ'. וכולן מפני שאומנות מפרשת היא: **שממקאו.** לשון המק בשרו (זכריה יד): **גמ' לא פסק פומיה.** סימנא דשמואל ריח הפה אמר: **לא פסק פומיה מכולי פירקין.** תמיד היה שגור בפיו: **היקשי לך מתני'.** דקא חשיב להו בתרין: [ו]**מקמץ נופח כלכים.** לא ידעתי [ז]מה נורך בה אבל באשכנז ראיתי שעורין בהם הכנדים לפני כנסון יום טו יומים: **בשלמא מתני' לא קשיא.** אבריתא דאיכא למימר האי דחשיב ליה בתרי הכי קאמר אחד בורסי קטן דהיינו מקמץ ואחד בורסי גדול: **בורסי קטן.** שהוא עני ויש לו עורות מעט: הכי גרסינן **הנאי היא דתניא מקמץ זה בורסקי ויש אומרים זה המקמץ נופח כלכים** והכי גרסי' לה בתוספתא. והא דרבי יוסי ברבי יהודה מלתא אחריתי קאמר ושם היא שנויה: **חשלין דודי.** מחשלין ומרדדין נחשת ועושין ממנו יורות ומסריא הוא: **מעיקרו.** ממקום מוצאו מן הארץ: **אכסוהו שערי.** האכילוהו שעורים כבהמה. כל הנאכל שלא כדרכו קרי ליה כוסס: **וקאמר לה.** להא מילתא דרב: **משמיה דר' יוחנן.** לאיסו ממי כדב סכילא ליה: **אין מעשן.** אין כופין להוציא: **אין כופין.** דלא כפינן אפרייה ורביה: **ואלו שכופין.** הני אין אפרייה ורביה לא: **בשלמא לרב אסי.** לא תקשי הא דלא חשיב פסולות במתניתין דאיכא לשנויי: **דרבנן קפני.** הנך דאיסורא דידהו לא כתיבא באורייתא: **ליפני נפש אשה ושהה בו.** דמלאורייתא לא מיחייב לאפוקה דאפשר ליקח לו אשה אחרת אלא אבל מדרבנן קאמר דכל כמה דאיתא להא גביה לא נסיב אחריתי: **הא במילי.** אפרייה ורביה במילי מייסרינן בשוטי לא דלינן ליה אבל הנך בשוטי ממי דלינן ליה שלי אפשר לה לנקבל:

אבל במומין גדולים כופין אותו להוציא. גבי איש ליכא למימר דנסתפקה שדה של אשה דאיש אינו שדה של אשתו כדפרישי' בריש מכילתין (דף ב: ד"ה מליא): **כופין** אותו להוציא. נראה לר"י דיוליא ויתן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה: **סבורה הייתי שאני יבולה לקבל.**

קלא תימה דאשה כן כל אשה תעריס ותשאנו כדי שיתן לה כתובה שתאמר אייי יכולה לקבל ויגרשנה ושמא במקום שיש אשה ערמה אין לה כתובה: **אלא** לרב יהודה קשיא. תימה דאמאי לא משני דהא דאמר רב יהודה (אמר שמואל) המקמץ נופח כלכים היינו בורסי קטן דנפרק מי שמתו (נרכות כה.) משמע דאיכא נופח כלכים בעיבוד עורות דתניא התם לא יקרא אדם כלכים אמא לא כנגד נופח אדם כו' בזמן שנתן לתוכן עורות: **ליתני נשא אשה ושהה עמה עשר שנים.** ות"ת דתקשי ליה בריתא דשלהי הבא על יבמתו (יבמות סד.) דתניא נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי לבעל ויוליא ויתן כתובה ונראה לפרש לשון יוליא לא משמע כפייה אלא בדבר שמתנהג עם האשה אלא כדין אבל התם דקתני יוליא משום ביטול פריה ורביה לא משמע דכופין:

הדרן עלך המדיר

[א]ונכפה כמומין שבסתר דמי והני מילי דקביע ליה זמן אבל לא קביע ליה כמומין שבגלוי דמי: **מתני'** [ב]האיש שנולדו בו מומין אין כופין אותו להוציא אמר רשב"ג בד"א במומין הקטנים אבל במומין הגדולים כופין אותו להוציא: **גמ'** רב יהודה תני נולדו חייא בר רב תני היו מ"ד נולדו כ"ש היו דקסברה וקיבלה מאן דאמר היו אבל נולדו לא תנן אמר רבן שמעון בן גמליאל בד"א במומין קטנים אבל במומין גדולים כופין אותו להוציא בשלמא למ"ד נולדו היינו דשאני בין גדולים לקטנים אלא למ"ד היו מה לי גדולים מה לי קטנים הא סברה וקיבלה כסבורה היא שיכולה לקבל ועכשיו אין יכולה לקבל [ג] ואלו הן מומין גדולים פירש רשב"ג [ד][כגון] ניסמית עינו נקטעה ידו ונשברה רגלו אתמר ר' אבא בר יעקב אמר ר' יוחנן הלכה כרשב"ג [ה]רבא אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים ומי א"ר יוחנן הכי והא [ו]אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן בכל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה [ז]אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן: **מתני'** [ח]ד[ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס והמקמץ והמצרף נחושת והבורסי בין שהיו עד שלא נישאו ובין משנישאו נולדו ועל כולן אמר רבי מאיר אע"פ שהתנה עמה יכולה היא שתאמר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל ועכשיו איני יכולה לקבל [ט]וחכ"א מקבלת היא על כרחה חוץ ממוכה שחין מפני שממקתו מעשה בצידון בבורסי אחד שמת והיה לו אח בורסי [י]אמרו חכמים יכולה היא שתאמר לאחיך הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל: **גמ'** מאי בעל פוליפוס אמר רב יהודה אמר שמואל ריח החוטם במתניתא תנא [יא]ריח הפה רב אסי מתני איפכא ומנח בה סימנא שמואל לא פסיק פומיה מכוליה פירקין: והמקמץ: מאי מקמץ אמר רב יהודה זה המקבץ צואת כלבים מיתיבי [יב]מקמץ זה בורסי ולטעמיך תיקשי לך מתניתין המקמץ והמצרף נחושת והבורסי בשלמא מתניתין לא קשיא כאן בבורסי גדול כאן בבורסי קטן אלא לרב יהודה קשיא תנאי היא דתניא מקמץ זה בורסי ויש אומרים זה המקמץ צואת כלבים: והמצרף נחושת והבורסי: מאי מצרף נחושת [יג]רב אשי אמר חשלי דודי רבה בר בר חנה אמר זה המחתך נחושת מעיקרו תניא כוותיה דרבה בר בר חנה איזהו מצרף זה המחתך נחושת מעיקרו [יד]אמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה אזל ר' אלעזר אמרה לשמעתא קמיה דשמואל אמר [טו]אכסוה שערי לאלעזר עד שכופין אותו להוציא יכפוהו לזון [טז]ורב אין אדם דר עם נחש בכפיפה כי סליק רבי זירא אשכחיה לרבי בנימין בר יפת דיתיב וקאמר לה משמיה דרבי יוחנן אמר ליה על דא אכסוה שערין לאלעזר בבבל אמר רב יהודה אמר רב [יז]אסי אין מעשין אלא לפסולות כי אמריתה קמיה דשמואל אמר כגון [יח]אלמנה לכהן גדול וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין ולממזר אבל נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אין כופין אותו ורב תחליפא בר אבימי אמר שמואל [יט]אפילו נשא אשה ושהה עמה [כ] שנים ולא ילדה כופין אותו תנן אלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס בשלמא לרב אסי דרבנן קתני דאורייתא לא קתני אלא לרב תחליפא בר אבימי ליתני נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה כופין אותו אמר רב נחמן לא קשיא הא במילי הא בשוטי מתקיף לה רבי אבא [כא]בדברים לא יוסר עבד אלא אמר רבי אבא הא והא [כב]בשוטי

[א] ונכפה כמומין שבסתר דמי. ר"ג דל"א בתר חזקה דגופא כדאמרי' לעיל אלא הדרא לדינא דהמע"ה. וסתמא קאמר כן אי לא יהיב טבח דמי בעל בהמה מייתי ראיה ופפיק וכן אי יהיב טבח דמי מייתי ראיה ומפיק מבעל בהמה ואי לא מייתי ראיה מחזיק בעל בהמה בדמים אלמא אע"פ שהדבר ידוע שאלו הדמים של טבח היו לא מצרכי' לבעל הבהמה להביא ראיה אלא לטבח שהוא מוציא מחבירו וה"נ במחליף פרה בחמור כיון שהוא תפוש בפרה על בעל הפרה שהוא בא להוציא להביא ראיה ואי לא מייתי ראיה יחזיק הלה בפרתו ותירץ דלא יהיב טבח דמי ובעל הבהמה הוא המוציא אבל לעולם אי יהיב דמי על בעל הבהמה להביא ראיה. ואקשי' ומאי פסקה למה שנה המוציא על בעל בהמה לבדו (איזה) [דאטון] קים לן דטבח בכל זימנא באשראי זכין זמנין דיהיב דמיה והוי הטבח מוציא. ואתא רמי ב"י ואמר לא תציתו ליה להני כללי דכייל יהודה אחי משמיה דשמואל הכי א"ש כל שנולד ס' ברשותו עליו להביא ראיה פי' אע"ג דבעל החמור מוחזק בדבר הידוע שהוא של חבירו כיון שהספק נולד ברשותו של בעה"פ שהרי אחרי שמשך את הפרה נולד לנו זה הספק על בעל הפרה להביא ראיה ומתני' דכלה מסייע ליה דהוא אליבא דר"ג דאזיל בתר חזקה דגופא היכא דטענה טענת ברי ומ"ש רישא מסיפא הרי גם ברישא איכא לאשה חזקה דגופא אלא כתתרצה רבה דלא [קי"ל] כר"ג דאזיל בתר חזקה דגופא ומצרך לבעל להביא ראיה אלא היכא דנולד להספק ברשותו של בעל שכבר נכנסה ברשותו אבל כל זמן שהיא בבית אביה כיון שהספק נולד ברשותו עליו להביא ראיה אע"פ שיש לו חזקה דגופא וגם הכא אית לן למימר דהוי דינא המע"ה אע"ג דבעל החמור מוחזק בפרתו שהדבר ידוע שהיתה שלו ואין זה יכול להחזיק בפרתו עד שיביא ראיה אפ"ה כיון שהספק נולד ברשותו עליו להביא ראיה ולא מיבעי' היכא דבעל בשעת מכירה אפ"ה כיון דלא טעין טענת ברי אלא טעין שמא מודה בזה ר"ג דל"א בתר חזקה דגופא כדאמרי' לעיל אלא הדרא לדינא דהמע"ה. וסתמא קאמר כן אי לא יהיב טבח דמי בעל בהמה מייתי ראיה ופפיק וכן אי יהיב טבח דמי מייתי ראיה ומפיק מבעל בהמה ואי לא מייתי ראיה מחזיק בעל בהמה בדמים אלמא אע"פ שהדבר ידוע שאלו הדמים של טבח היו לא מצרכי' לבעל הבהמה להביא ראיה אלא לטבח שהוא מוציא מחבירו וה"נ במחליף פרה בחמור כיון שהוא תפוש בפרה על בעל הפרה שהוא בא להוציא להביא ראיה ואי לא מייתי ראיה יחזיק הלה בפרתו ותירץ דלא יהיב טבח דמי ובעל הבהמה הוא המוציא אבל לעולם אי יהיב דמי על בעל הבהמה להביא ראיה. ואקשי' ומאי פסקה למה שנה המוציא על בעל בהמה לבדו (איזה) [דאטון] קים לן דטבח בכל זימנא באשראי זכין זמנין דיהיב דמיה והוי הטבח מוציא. ואתא רמי ב"י ואמר לא תציתו ליה להני כללי דכייל יהודה אחי משמיה דשמואל הכי א"ש כל שנולד ס' ברשותו עליו להביא ראיה פי' אע"ג דבעל החמור מוחזק בדבר הידוע שהוא של חבירו כיון שהספק נולד בעה"פ שהרי אחרי שמשך את הפרה נולד לנו זה הספק על בעל הפרה להביא ראיה ומתני' דכלה מסייע ליה דהוא אליבא דר"ג דאזיל בתר חזקה דגופא היכא דטענה טענת ברי ומ"ש רישא מסיפא הרי גם ברישא איכא לאשה חזקה דגופא אלא כתתרצה רבה דלא [קי"ל] כר"ג דאזיל בתר חזקה דגופא ומצרך לבעל להביא ראיה אלא היכא דנולד להספק ברשותו של בעל שכבר נכנסה ברשותו אבל כל זמן שהיא בבית אביה כיון שהספק נולד ברשותו עליו להביא ראיה אע"פ שיש לו חזקה דגופא וגם הכא אית לן למימר דהוי דינא המע"ה אע"ג דבעל החמור מוחזק בפרתו שהדבר ידוע שהיתה שלו ואין זה יכול להחזיק בפרתו עד שיביא ראיה אפ"ה כיון שהספק נולד ברשותו עליו להביא ראיה ולא מיבעי' היכא דבעל

[ב] ג"ל בעל בהמה כל כמה דלא יהבינן ליה דמיה לא יהיב הכסמה מרשותיה. [ג] נראה לל"ל לקמן בפיקרין דקסבר ר"מ דיכולה היא שתאמר לסבורה הייתי וכו'.

[א] ד"ל בעל בהמה כל כמה דלא יהבינן ליה דמיה לא יהיב הכסמה מרשותיה. [ב] נראה לל"ל לקמן בפיקרין דקסבר ר"מ דיכולה היא שתאמר לסבורה הייתי וכו'.

[ג] דנמסתפקה שדה של אשה דאיש אינו שדה של אשתו כדפרישי' בריש מכילתין (דף ב: ד"ה מליא): [ד] ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה. [ה] ע"ל פנ. [ו] [לעיל עב. לקמן פו:]. [ז] [בהרא"ש איתא אמר ר"י אמר רב אמי וכו' אבל בהרי"ף איתא רב אשי ולכאורה נ"ל אמי וכ"ל בשלמות פ' תולדות קיימן יח]. [ח] [נ"ל קנג.]. [ט] [נ"ל קנג.]. [י] [נעיין עד.]. [יא] [נ"ל אמר ר"ה הכי גרסינן]. [יב] [וע' ברכות כה. ומזן שיש בהן עורות פירש"י דקאי אנופח כלכים וע"ש בתוס' דנ"ל ד"ה נגרכת שעורין אם הכנדים יוס או יומים כנופח כלכים וכ"כ רש"י עוד שם יט. ד"ה מן הממקן וכו']. [יג] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [יד] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [טו] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [טז] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [יז] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [יח] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [יט] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [כ] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [כא] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [כב] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [כג] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [כד] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [כה] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [כו] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [כז] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [כח] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [כט] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [ל] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [לא] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [לב] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [לג] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [לד] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [לה] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [לו] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [לז] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [לח] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [לט] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [מ] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [מא] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [מב] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [מג] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [מד] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [מה] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [מו] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [מז] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [מח] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [מט] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [נ] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [נא] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [נב] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [נג] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [נד] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [נה] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [נו] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [נז] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [נח] [ע"ל תוס' בעל כרחו כמו בנאשה מחמת טענה דמשמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות פה:) דנותן כתובה אע"פ שמגרשה בעל כרחו ובתוספתא קתני בהדיא אמומין דהכא יוליא ויתן כתובה]. [נט

פסס. גבי מתניתין: **כי אמרה.** מקבלנא ליה והוינא בהדיה שבקינן לה: **בעלי ראתן.** שרץ יש לו במוחו: **ויפיקין.** מלגיס: **ורמו דידכי עליה.** זכוכין כרוכין מחריו: **פילא.** עשב שקורין פוליו"ן: **ולודנא.** מליטינ"ל: **גירדא דאגווזא.** קליפי עץ האגוז: **גירדא דאשפא.** מה שגורלין מן העור: **כליל מלכא.** חצלנא: **מפחלא דדיקלא סומקא.** שומר שיש להם לתמריס בקטנותן כעין שיש לאגוזים קטנים: **לביפא דשיפא.** של שיש. כלומר מקום שאין רוח שולט שם: **שב לבני ואריחא.** שכותלן עב שנעשה לבנים זה אצל זה ואריח שהוא חצי לבינה והלבינה שלשה טפחים): **ונעיל ליה.** ושופך לו מלותן מים: **עד דרפיא ארעיפא דמוחיה.** גולגלתו מתרככת ומוחה ליקרע בקלין: **טרפי.** עלין: **ומדלי כל חד כרעא.** מגביה רגלו של שרץ ומושיב העלה תחת רגלו שאם לא יעשה כן לכשיחזיק בגופו ליטלו יעעוץ לפרעיו במוחו ויקוב את הקלוס: **בלבפא.** טגלי"ש: **דאי לא.** אם לא ישרפנו יחזור עליו: **הזכרו מזכוכי בעלי ראתן.** זכוכים השוכנים עליו קשות להכיא אותו חולי על איש אחר: **בויקיה.** במקום שתנשב רוח אחת על שניהם: **מיכרך בהו.** נדבק אלנם בשעה שעוסק בתורה ומושיבן אצלו ומובטח הוא שתגין התורה עליו ולא יוזק: **כי הוה שביב.** כשהגיע זמנו ליפטר: **אחוי לי דוכתאי.** הוליכני לגן עדן והראני מקומי: **שור.** קפץ: **איפשיל אשבוטפא.** אם נשבע בשבועה מעולם ונשאל עליה להתירה: **פבטקי.** פליטטי"ל: **אם כן ליח אם בר ליואי.** אין אתה ראוי לברוח זה שאני שומע שהקשת שיש אצל אות ברית שלא יחרב העולם ואם יש לדיק גמור בדור אין נריך אות: **לא הואי מידי.** לא נראה הקשת בימיו: **שושביניה.** אוהבו ורגיל אצלו מלאך המות: **מי איכרכא בבעלי ראתן ועסקא בסורא.** כדהוה עביד איהו שהיה מסכן בנפשו לכבד את התורה: **בשביל כבוד עלמך.** שיקרבו אליך ויספדוך ויתעסקו בך: **אמר אביי לאפוקי ממאן דלא קייס.** עמוד זה בא להוציא מעליו מי שלא קייס את כל התורה כמו שקייס הוא: **של היזמי.** שמטילין בו כשות שגדל בהיזמי:

התם כי אמרה הוינא בהדיה שבקינן לה הכא אף על גב דאמרה הוינא בהדיה לא שבקינן לה והרי מוכה שחין דאף על גב דאמרה הוינא בהדיה לא שבקינן לה דתנן חוץ ממוכה שחין מפני שממקתו וקתני התם כי אמרה דיירנא בהדיה בסהדי שבקינן לה הכא אע"ג דאמרה דיירנא בהדיה בסהדי לא שבקינן לה תניא [6] אמר רבי יוסי שח לי זקן אחד מאנשי ירושלים עשרים וארבעה מוכי שחין הן וכולן אמרו חכמים תשמיש קשה להן ובעלי ראתן קשה מכולן ממאי הוי [7] דתניא הקיז דם ושימש הויין לו בנים ויתיקין הקיזו שניהם ושימשו הויין לו בנים בעלי ראתן אמר רב פפא לא אמרן אלא דלא טעים מידי אבל טעים מידי לית לן בה מאי סימניה דלפן עיניה ודייבי נחיריה ואיתי ליה רירא מפומיה ורמו דידבי עילויה ומאי אסותיה אמר אביי פילא ולודנא גירדא דאגווזא וגירדא [8] דאשפא וכליל מלכא ומתחלא דדיקלא סימקא ושליק להו בהדי הדדי ומעייל ליה לביתא דשישא ואי לא איכא ביתא דשישא מעייל ליה לביתא דשב לבני ואריחא ונטיל ליה תלת מאה כסי על רישיה עד דרפיא ארעיתא דמוחיה וקרע למוחיה ומייתי ארבע טרפי דאסא ומדלי כל חד כרעא ומותיב חד ושקיל בצבתא וקלי ליה דאי לא הדר עילויה מכריז רבי יוחנן הזהרו מזבובי של בעלי ראתן רבי זירא לא הוה יתיב בזיקיה רבי אלעזר לא עייל באהליה רבי אמי ורבי אסי לא הוו אכלי מביעי דההיא מבואה ריב"ל מיכרך בהו ועסיק בתורה אמר [1] אילת אהבים ויעלת חן אם חן מעלה על לומדיה אגוני לא מגנא כי הוה שכיב אמרו ליה למלאך המות זיל עביד ליה רעותיה אזל איתחזי ליה א"ל אחוי לי דוכתאי אמר ליה לחיי א"ל הב לי סכינך דלמא מבעתת לי באורחא יהבה ניהליה כי מטא להתם דלייה קא מחוי ליה שוור נפל לההוא גיסא נקטיה בקרנא דגלימיה א"ל בשבועתא דלא אתינא אמר קודשא בריך הוא אי איתשיל אשבועתא ניהדר אי לא לא ניהדר אמר ליה הב לי סכינאי לא הוה קא יהיב ליה נפקא בת קלא ואמרה ליה הב ניהליה דמיתבעא לברייתא מכריז אליהו קמיה פנו מקום לבר ליואי אזל אשכחיה לר' שמעון בן יוחאי דהוה יתיב על תלת עשר תכטקי פיזא אמר ליה את הוא בר ליואי אמר ליה הן נראתה קשת בימיך אמר ליה הן אם כן אי אתה בר ליואי ולא היא דלא הואי מידי אלא סבר לא אחזיק טיבותא לנפשאי רבי חנינא בר פפא שושביניה הוה כי הוה קא ניחא נפשיה אמרו ליה למלאך המות זיל עביד ליה רעותיה אזל לגביה ואיתחזי ליה אמר ליה שבקי תלתין יום עד דנהדר תלמודאי דאמרי [7] אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו שבקיה לבתר תלתין יומין אזל איתחזי ליה א"ל אחוי לי דוכתאי א"ל לחיי א"ל הב לי סכינך דלמא מבעתת לי באורחא אמר ליה כחברך בעית למיעבד לי אמר ליה אייתי ספר תורה וחזי מי איכא מידי דכתיב ביה דלא קיימתיה אמר ליה מי איכרכת בבעלי ראתן ואיעסקת בתורה ואפילו הכי [9] כי נח נפשיה אפסיק ליה עמודא דנורא בין דידיה לעלמא וגמירי דלא מפסיק עמודא דנורא אלא לחד בדרא או לתרין בדרא קרב לגביה רבי אלכסנדרי אמר עשה בשביל כבוד חכמים לא אשגח עשה בשביל כבוד אביך לא אשגח עשה בשביל כבוד עצמך איסתלק אמר אביי לאפוקי ממאן דלא קיים [10] (אפילו אות אחת) אמר ליה רב אדא בר מתנא לאפוקי ממר דלא אית ליה מעקה לאיגריה ולא היא מיהוה הוה וההיא שעתא הוא דשדייה זיקא אמר ר' חנינא מפני מה אין בעלי ראתן בבבל מפני שאוכלין תרדין ושותין שכר של היזמי אמר רבי יוחנן מפני מה אין מצורעין בבבל מפני שאוכלין תרדין ושותין שכר ורוחצין במי פרת:

הדרן עלך המדיר את אשתו

בין שהיה כו עד שלא נשאו בין שנולדו משנשאו דאע"ג שבכל המומין אומרים שאין האשה מקפדת עליהן א"נ מתפייסה וסברה וקבלה כאלה מקפדת ולא סברה וקבלה. אע"פ שראתה אותם מפני שיכולה לומר סבורה הייתי וכו'. והיה סובר ר"מ דל"מ בסתמא שתוכל לומר סבורה הייתי לקבלו ולא נתפייסתי בהן דהא בשאר מומין נמי אומרים שאין הבעל מתפייס במומין וסברה היה שיכול לקבל כדאמרי' לעיל וה"ג באשה אמר הכי אלא אפילו שהתנה עמה שתקבל י"ל סבורה הייתי וכו'. וחכ"א כיון שהתנה עמה מקבלת בע"כ חוץ ממכ"ש שהתשמיש ממיק את בשרו אבל בסתמא ודאי מודו רבנן שאין האשה מתפייסת בהן ואע"פ שראתה אותן אלא מצי למיטען סבורה כו'. (והרב פי' אפילו בסתמא פליגי רבנן על ר"מ דכיון שהאשה יודעה בהן אינה יכולה לומר סבורה הייתי) ואע"פ דבשאר מומין לא מבעי' אשה דהיא מתפייסת בהן אלא אפילו האיש פ"ל לרבנן דמתפייס בהן וסבר דקביל דאמרי' לעיל הכא מפני שהן מוסרחים אין האשה מתפייסת בהן הילכך אע"פ שהי' בהן עד שלא נשאו כופין אותם להוציא וליתן כתובה וכ"ש אם היו אלו המומין באשה שתצא בלא כתובה ואין הבעל מתפייס בהן (והרב אומר שאם היו אלו המומין באשה והבעל ידע בהם לא הוי מקח טעות ואינה יוצאה בלא כתובה) וקי"ל כחכמים: ובעל פילופס מאי בעל פילופס אר"י אמר שמואל ריח החוטם במתניתא תנא ריח הפה: והמקמץ מאי מקמץ זהו המקמץ צואת כלבים. פי' מקבצם מעט מעט בכל מקום שמוצא ומתוך כך הוא מסריח: והמצרף נחושת. מאי מצרף נחושת אמר רבה בב"ח זה המחתך נחושת מעיקרו פי' חותך את עפרו ממקום מולדתם: רב אמר חשלי דודי. פי' שעושים היורות ע"י הקשת הקורנס שמפשיטין העשת ועושים ממנו כלים. תניא בתוספתא מצרף נחושת זה המתיך נחושת וכל אלו פניהם וגופם מושחרים תמיד והן מאוסים: אמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה א"ר אלעזר אמריתיה לשמעת' קמיה דשמואל אמר אבסוהו שעורי פי' האכילוהו ר"א שעורי כבהמה שלא אמר יפה וכל אכילה שלא כדרכה נקרא כוסס עד שכופים אותו להוציא יכפוהו לזון. רב אמר אין אדם דר עם נחש בכפיפה.

---

6) אחוי ל"ל דעד דלא מפיק לה לא יהבי ליה מחריתי. 7) ל"ל ויתקין הקיזו שניהם ושמשו הו"ל בני בעלי ראתן.

רוצה לצאת הו"ל מורדת אלא אפילו נולדו לאחר מיכן אין כופין אותו להוציא משום דאגן סהדי דניחא לה בכל דהו. דאיש קפיד אמומין משום שאין אשה אלא ליופי אבל אשה לא קפדה אמומין. רשב"ג אומר בד"א במומין שבגלוי קטנים התם מחלקין בין איש לאשה דאיש קפיד אשה לא קפדה אבל במומין גדולים אשה נמי קפדה ויוציא ויתן כתובה ואי קשיא כיון שנולדו בו לאחר נישואין לימא בעל לאשה נסתחפה שדך כי היכי דאמר אשה לבעל כשנולדו לאחר מיכן תשובה כי אמר' נסתחפה שדהו ה"מ בעל משום דבעי לאפסודה כתובתה דאמר' ליה משום הא הו לא מיפסדא כתובתה דנסתחפה שדך וכבר הוא משועבד לה בכתובתה וא"י להפטר משיעבודו ולקונסה בכתובתה אבל האשה דינא בעי למישקל וליכא שום קנסא לבעל הילכך לא מצי למימר לה נסתחפה שדך (אבל) [אלא] שקילא דינא ונפקי ודוקא בנולדו בו פליג רשב"ג אבל בהיו לא פליג דכיון דהיו בו מעיקרא סברא וקבלה ולא מציא למיטען סבורה הייתי שאוכל לקבל ועכשיו לא אוכל: ואלו הן מומין גדולים רשבג"א נסמית עינו נקטעה ידו נשברה רגלו איתמר ר"י ב"א אר"י הל' כרשב"ג והא אמרה ר"י חדא זימנא דאמר ר"ב ב"ח אר"י כ"מ ששנה רשב"ג במשנתנו הל' כמותו חוץ מעבד וצידן וראיה אחרונה אמוראי נינהו ואליבא דר"י ור"נ אמר הל' כחכמים וקי"ל הל' כר"נ בדיני הילכך אע"פ שנולדו בו מומין גדולים אין כופין אותו להוציא ואם היא חובעת

גירושין הו"ל מורדת:

מתני' ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס והמקמץ והמצרף נחושת והבורסי בין שהי' בו עד שלא נשאו בין משנשאו ואח"כ נולדו ועל כלן אמר ר"מ אע"פ שהתנה עמה יכולה היא שתאמר סבורה הייתי לקבל ועכשיו איני יכולה וחכ"א מקבלת היא ע"כ חוץ ממוכה שחין מפני שממיקתו ומעשה בצידן בבורסי שמת והיה לו את בורסי ואמרו חכמים יכולה היא שתאמר לאחיך הייתי יכול לקבל לך איני יכולה פי' אע"פ שכל המומין אין כופין האיש להוציא באלו שהן מוסרחין וקשים מכלם כופין אותו להוציא

וכופין אותו להוציא ולא איצטריך שמואל למיתני אלא הני דלא תנן בהו וכופין אותו להוציא אבל נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אין כופין אותו להוציא ורב תחליפא בר אבימי א"ש אפי' נשא אשה ושהה עמה י' שנים ולא ילדה כיפין אותו להוציא תנן ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פילופס וכו'. בשלמא לר"א דרבנן קתני דאורייתא לא קתני. פי' ומש"ה לא תני להו הכא בכלל ואלו שכופין דלא איצטריך תנא למיתני אלא הני מדרבנן אבל אלמנה לכ"ג וכו' שהן דאורייתא לא איצטריך ליה למיתני אלא לרב תחליפא ליתני נמי אפי' נשא אשה ושהה עמה י' שנים שהוא מדרבנן אלא מדלא תני בהדיא ש"מ אין כופין. אמר ר"נ ל"ק הא במילי והא בשוטים. פי' הני דמתני' אי לא ציית מנגדין ל"ה בשוטי אבל ההיא דלא ילדה במילי כיי"ר ליה ע"י נידוי ושמתא אבל לא מנגדי' ליה בשוטי ולהכי לא ערבה לה בהדייהו מתקיף לה רבא בדברים לא יוסר עבד אלא א"ד הא והא בשוטי. הכא אי אמרה הוינא בהדיה שבקי' ליה התם אע"ג דאמרה הוינא בהדיה לא שבקינן ליה. פי' במתני' אם האשה רוצה לקבל לעמוד עמו ואינה חרששת שבקי' ליה וזאין כופין אותו אבל באשה שלא ילדה אע"ג דאמר' אינו חרששת מן הבנים לא שבקי' ליה אלא כא"ל שכל זמן שלא יוציא זאת לא ישא אחרת א"נ לא יהבי ליה והלכך מפני שאינו דומה להן לא ערבה בהדייהו: והרי מוכה שחין דאע"ג דאמרה הוינא בהדי' לא שבקי' ליה דתנן חוץ ממכ"ש מפני שממיקתו פי' ואפ"ה תני לה בהדייהו וליתני נמי נשא אשה וכו' התם כי אמר הוינא בהדייהו בסהדי שלא יזקק לה שבקי' ליה הכא אע"ג דאמר' דיירנא בהדי' בסהדי לא שבקי' ליה דעד דלא מפיק ליה 6) אחריתי. תניא ר"י אומר שאלו זקן א' מאנשי ירושלים ואמר כ"ד מיני שחין הן וכלן אמרו חכמים תשמיש קשה להן ובעל ראתן קשה מכלן ממאי הוה דתניא הקיז דם ושמש הרין ליה בנים בעלי ראתן 3) הקיזו שניהם ושמשו הו"ל בני (בעלי ויתקין) פי' חלשים אמר ר"פ ל"א אלא דלא טעים מידי ל"ל בה מכריז ר"א ההרו מזבובי בעלי ראתן ר"ז לא הוה יתיב בזיקי' ר"א לא עייל באהלי' ר"א ור"א לא אכלי מביעי דההוא מבואה:

פסס. גבי מתניתין: **כי אמרה.** מקבלנא ליה והוינא בהדיה שבקינן לה: **בעלי ראתן.** שרץ יש לו במוחו: **ויפיקין.** מלגיס: **ורמו דידכי עליה.** זכוכין כרוכין מחריו: **פילא.** עשב שקורין פוליו"ן: **ולודנא.** מליטינ"ל: **גירדא דאגווזא.** קליפי עץ האגוז: **גירדא דאשפא.** מה שגורלין מן העור: **כליל מלכא.** חצלנא: **מפחלא דדיקלא סומקא.** שומר שיש להם לתמריס בקטנותן כעין שיש לאגוזים קטנים: **לביפא דשיפא.** של שיש. כלומר מקום שאין רוח שולט שם: **שב לבני ואריחא.** שכותלן עב שנעשה לבנים זה אצל זה ואריח שהוא חצי לבינה והלבינה שלשה טפחים): **ונעיל ליה.** ושופך לו מלותן מים: **עד דרפיא ארעיפא דמוחיה.** גולגלתו מתרככת ומוחה ליקרע בקלין: **טרפי.** עלין: **ומדלי כל חד כרעא.** מגביה רגלו של שרץ ומושיב העלה תחת רגלו שאם לא יעשה כן לכשיחזיק בגופו ליטלו יעעוץ לפרעיו במוחו ויקוב את הקלוס: **בלבפא.** טגלי"ש: **דאי לא.** אם לא ישרפנו יחזור עליו: **הזכרו מזכוכי בעלי ראתן.** זכוכים השוכנים עליו קשות להכיא אותו חולי על איש אחר: **בויקיה.** במקום שתנשב רוח אחת על שניהם: **מיכרך בהו.** נדבק אלנם בשעה שעוסק בתורה ומושיבן אצלו ומובטח הוא שתגין התורה עליו ולא יוזק: **כי הוה שביב.** כשהגיע זמנו ליפטר: **אחוי לי דוכתאי.** הוליכני לגן עדן והראני מקומי: **שור.** קפץ: **איפשיל אשבוטפא.** אם נשבע בשבועה מעולם ונשאל עליה להתירה: **פבטקי.** פליטטי"ל: **אם כן ליח אם בר ליואי.** אין אתה ראוי לברוח זה שאני שומע שהקשת שיש אצל אות ברית שלא יחרב העולם ואם יש לדיק גמור בדור אין נריך אות: **לא הואי מידי.** לא נראה הקשת בימיו: **שושביניה.** אוהבו ורגיל אצלו מלאך המות: **מי איכרכא בבעלי ראתן ועסקא בסורא.** כדהוה עביד איהו שהיה מסכן בנפשו לכבד את התורה: **בשביל כבוד עלמך.** שיקרבו אליך ויספדוך ויתעסקו בך: **אמר אביי לאפוקי ממאן דלא קייס.** עמוד זה בא להוציא מעליו מי שלא קייס את כל התורה כמו שקייס הוא: **של היזמי.** שמטילין בו כשות שגדל בהיזמי:

הדרן עלך המדיר

תוספות רי"ד (המשך)

כי סליק ר"ז אשכחוה לר"ב בר יפת דיתיב וקא"ל משמיה דר"י פי' להא דרב אמר (ר"י) ר"ז על דא אבסוה שעורי לאלעזר ואע"ג דקי"ל רב ושמואל הל' כשמואל בדיני הכא הל' כרב דקם ליה ר"י כוותיה. ורב ושמואל ור"י הל' כר"י. כ"ש הכא דקימי רב ור"י בחדא שיטתא: ור"ח ור"י ד"ל פסקי כשמואל משום דדחי' ר"ז להא דר"י ואמר ע"ד אבסוה שעורי לאלעזר ואינו נ"ל דמשום דאמר על דא אבסוה שעורי לאלעזר אינה דח' אלא שאמר לו דשמואל פליג עלה ואיהו הוא דאמר אבסוה שעורי לאלעזר וקי"ל שאין הלכה כשמואל מקמיה ר"י: אר"י א"ד אסי אין מעשין אלא לפסולות כי אמריתיה קמיה דשמואל אמר כגון אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט. ממזרת ונתינה לישראל. בת ישראל לנתין ולממזר. פי' שניה לעניות נמי שהוא מדרבנן כופין אותו להוציא כדתנן בפ' יש מותרות גבי שניה

תורה אור השלם

1) אַיֶּלֶת אֲהָבִים וְיַעֲלַת חֵן דַּדֶּיהָ יְרַוְּךְ בְּכָל עֵת בְּאַהֲבָתָהּ תִּשְׁגֶּה תָמִיד: משלי ה יט

לעזי רש"י

פוליו"ן [פוליו"ל]. מנחה צמח.

אליישינ"א [אלוישנ"א]. לענה.

טיגלייי"ש. צבת.

פלישטי"ל [פלדישטו"ל]. כיסא מחקפל.

מוסף רש"י

הויין לו בנים ויתקין. מלגיס (נדה יז.) אם נתעבר נאותו תשמיש (גיטין עו.). בעלי ראתן. מלגיס הרבה מממת שיש לפס שרץ במוח (שם ונדה יז.). דלא טעים מידי. כין הקזה לתשמיש (גיטין שם).

הדרן עלך המדיר

תוספות רי"ד (המשך)

ר"ב בר יפת אשכחוה לר"ב בר יפת דיתיב וקא"ל משמיה דר"י פי' להא דרב אמר (ר"י) ר"ז על דא אבסוה שעורי לאלעזר ואע"ג דקי"ל רב ושמואל הל' כשמואל בדיני הכא הל' כרב דקם ליה ר"י כוותיה. ורב ושמואל ור"י הל' כר"י. כ"ש הכא דקימי רב ור"י בחדא שיטתא: ור"ח ור"י ד"ל פסקי כשמואל משום דדחי' ר"ז להא דר"י ואמר ע"ד אבסוה שעורי לאלעזר ואינו נ"ל דמשום דאמר על דא אבסוה שעורי לאלעזר אינה דח' אלא שאמר לו דשמואל פליג עלה ואיהו הוא דאמר אבסוה שעורי לאלעזר וקי"ל שאין הלכה כשמואל מקמיה ר"י: אר"י א"ד אסי אין מעשין אלא לפסולות כי אמריתיה קמיה דשמואל אמר כגון אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט. ממזרת ונתינה לישראל. בת ישראל לנתין ולממזר. פי' שניה לעניות נמי שהוא מדרבנן כופין אותו להוציא כדתנן בפ' יש מותרות גבי שניה

1) תוספתא ספ"ז ע"ס]. 2) נדה ז. גיטין ע.. 3) [גי' הערוך דלמכפא עי' בערוך ערך גרד ל'], 4) [פסחים ב. מו"ק כח. נ"ב י:], 5) לעיל יז.; 6) לש"ל מ"ז, 7) נ"ב ב.].